

тегаца, Франческо Гвичардини, Антонио Балдачи, Амадори Виргиљ и Родолфо Фоа на теренот на Балканот и по 1908 година. Исто така е кажано дека за сите нив набљудувањето на македонските настани во петгодишнината на реформите (1903—1908 г) претставуваше прилика за проверка и критика на италијанската политика на Балканот.

При изработката на монографијата авторот во одреден степен ко-

ристел литература и периодика објавувана и во Македонија во последните години.

На крајот може да се каже дека овој труд на Марко Дого претставува доста значаен придонес во проучувањето на македонското прашање во периодот од Илинденското востание до Младотурската револуција (1903—1908).

Кочо СИДОВСКИ

Д-р Михајло ГЕОРГИЕВСКИ, **Каталог на старопечатени и ретки книги во НУБ „Климент Охридски“ — Скопје**, Скопје, 1983, 621,

Во издание на народната и универзитетска библиотека „Климент Охридски“ од Скопје излезе од печат една многу потребна и поради тоа значајна публикација — Каталог на старопечатени и ретки книги во НУБ „Климент Охридски“ — Скопје. Автор на Каталогот е библиотекарскиот советник д-р Михајло Георгиевски, а рецензенти се акад. Владимир Мошин и Лиљана Хаџи-Бошкова.

Интересот на д-р Михајло Георгиевски за старите и ретки книги доаѓа до израз од поодамна. Тој крстари низ Македонија и собира стари ракописи и ретки книги што се наоѓаат сега во Народната и универзитетска библиотека „Климент Охридски“. За повеќето од овие новопронајдени дела првите податоци за научната јавност ги дава во разни публикации токму составувачот на овој Каталог.

Во Каталогот се опфатени старопечатените и ретките книги што

се сопственост на Народната и универзитетска библиотека. Овие книги се собрани од формирањето на Библиотеката во 1944 година по пат на купување и подарок. Првите старопечатени и ретки книги се наследени од библиотеката на поранешниот филозофски факултет во Скопје.

За содржината, проблематиката и целта што ја следи овој Каталог, како и за методот на обработка на старопечатените книги, читателот се информира преку концизниот Предговор, напишан од авторот на овој Каталог.

Како старопечатени се изделени оние книги што според годината на печатењето се квалификуваат така во одредени земји: книгите печатени во Македонија до 1918 год., српските книги што се печатени до 1867 год., хрватските до 1860 година, словенечките до 1847 год., книгите од Босна и Херцеговина до 1880 год., бугарските книги до 1878 год., грчките до 1863 год., романските до 1830 год., руските до

1800 год. и книгите од другите европски земји печатени до 1800 година.

Освен овие книги, во Каталогот е направен опис и на книгите што претставуваат раритети по друг основ. Така, во Каталогот ќе ги најдеме книгите и брошурите што се печатени или на друг начин умножени од 1941 до 1945 год. во текот на НОБ, како и изданијата на партиските организации од Егејскиот дел на Македонија ЕЛАС и ЕАМ од 1941 до 1949 год. Одделено е место и за книгите печатени до крајот на 1946 година што претставуваат посебна вредност (особено од македонски автори) и се однесуваат на просветата, културата, економската и политичката историја на Македонија.

Како ретки се третираат и книгите што се со тираж помал од 20 примероци, потоа книги што биле забранувани и конфискувани во минатото. Тоа се пред сè публикации на КПЈ, но исто така и книги значајни за работничкото движење и за македонските емигрантски организации.

Во Каталогот се опишани и книгите што претставуваат реткост поради нивното техничко оформување (печатени се со посебен шрифт или на посебен вид материјал, со посебни одлики или со уметнички украси на подврзијата, книги со значајни гравури од технички и од уметнички аспект).

За ретки се сметаат и книгите со разни екслибриси и ракописни забелешки на маргините, со потпис или посвета испишани со раката на авторот на книгата.

Описот на книгата е извршен главно според правилата за каталогизација, но со извесни отстапувања или проширувања на податоците на одредницата и анотацијата.

Во анотацијата се посочени податоци за подврзијата, евентуалните записи или посвета со раката на авторот, печати и штембилан што се објавуваат во оригинална форма. Кај поважните книги се посочува (доколку постои) и најосновната литература за нив.

Каталогот е во технички поглед поделен на два дела. Во првиот дел (7-379) се опишани 1524 книги што се напишани на црковнословенски јазик или на некој од словенските јазици, а во вториот дел (385—559) книги што се напишани на несловенските јазици.

За да се постигне поголема прегледност книгите се во рамките на овие две дела подредени по азбучен ред. Азбучната редакција е на Лилјана Хаџи—Бошкова.

На крајот се дадени неколку регистри чии составувачи се др. Михајло Георѓиевски и Горѓи Христов: авторски регистар на словенските наслови (561—566), авторски регистар на несловенските наслови (567—569), регистар на насловите на словенските јазици (571—595), регистар на насловите на несловенските јазици (597—603), хронолошки регистар (605—610), регистар на местата на издавањето (611—614).

Како што истакнавме во почетокот, значењето на оваа публикација се состои пред сè во тоа што преку неа се запознаваме как-

ви ретки и старопечатени книги се чуваат во трезорите на Народната библиотека „Климент Охридски“ во Скопје. Ке ги наведеме најзначајните од нив. Посебно место секако заемаат првото печатено јужнословенско дело — Осмогласникот од 1493—94 год., издаден во Цетиње, и Часословот што го напечатил во 1566 година првиот македонски печатар Јаков од Камена Река. Во НУБ „Климент Охридски“ се наоѓаат исто така скоро сите словенски книги што се издадени во XVI век во печатницата на Божидар и Виценцо Вуковиќ во Венеција и се испратени на Кара Трифун од Скопје кој отворил прва книжарница на Балканот.

Меѓу позначајните наслови од XVIII век е секако Стемотографијата на Христифор Жефаровиќ од Дојран. Оваа книга е печатена во 1741 год. во Виена и во неа, покрај грбовите на многу други земји, се наоѓа и грбот на Македонија.

Од XIX век ќе го наведеме првиот текст напишан на македонски народен јазик — Четиријазичникот од Даниил Москополецот, објавен во 1802 год. во Венеција, како и оригиналните печатени изданија на делата на македонските преродбеници Јоаким Крчовски, Кирил Пејчиновиќ, Партенија Зографски, оригиналното издание на „Зборникот“ на народни песни од Браќата Миладиновци, потоа делата на Кузман Шапкарев, Ѓорѓи Пулевски и други.

Од крајот на XIX и почетокот на XX век како позначајни ќе ги изделиме книгите со македонска национална содржина. Тоа е

пред сè книгата “За македонските работи“ од Крсте Мисирков, потоа „Материјали за проучување на Македонија“, од Ѓорче Петров, објавена 1869 год., Уставот на ВМРО, делата на Антон Панов, првата биографија на Ѓоце Делчев што ја напишал Пејо Јаворов и ја објавил една година по смртта на идеологот на македонското револуционерно движење, над 20 книги од Атанас Раздолов на кои досега не им е посветено нужно внимание. Во оваа група книги ќе го споменеме и примерокот на „Бели Мугри“ со посвета на основоположникот на современата македонска поезија Кочо Рацин, потоа „Историските одлуки на АСНОМ“ од Љупчо Арсов од 1944 год., Македонскиот правопис од 1945 година и други.

Во Каталогот им е посветено значајно место и на оригиналните изданија од повеќе југословенски автори што се чуваат во НУБ. Тука ги наоѓаме оригиналните изданија на делата од Вук Караџиќ (меѓу нив и една оригинална посвета на авторот), Бранко Радичевиќ, Ѓуро Даничиќ, Јован Јовановиќ Змај, Васа Пелагиќ, оригинален примерок на „Осман“ од Иван Гундулиќ, „Ѓорскиот венец“ (печатен во 1860 година) и „Лажниот цар Стјепан Мали“ (печатен во 1851 год.) од Петар Петровиќ Његош, сите дела од Доситеј Обрадовиќ, делата на Јован Стерија Поповиќ, Рудер Бошковиќ и др.

Нашето внимание го привлекуваат и оригиналните изданија на дела од светската литература, како што, е на пр., првата печатена бугарска книга во 1806 годи-

на, наречена Кириакодромио, првата книга печатена во Отоманската империја во 1729 која е всушност арапско-турски речник, потоа оригиналните изданија од делата на повеќе европски автори како што се Френсис Бекон (1665 год.), Пјер Бомарше (1780 год.), Џовани Бокачо (1611 год.), поезијата на Франческо Петрарка (1586 год.), Торквато Тасо (1589 год.), Хомеровата „Одисеја“ од 1541 год., делата на Монтескје (1785 год.), 170 книги од Ф. Волтер, научните дела од областа на математиката од Франсоа Клод од 1683 година и многу други.

Списокот на старопечатените и ретки книги се дополнува и со повеќе фотоснимки од оригиналите на позначајните дела.

На крајот да заклучиме дека значењето на оваа книга што ја издаде Народната и универзитетска библиотека „Климент Охридски“ во Скопје е дотолку поголемо, што таа претставува прв каталог на старопечатени и рет-

ки книги што се чуваат во Македонија. Во книгата е прегледно систематизиран богат материјал од општо културно и практично значење, поради што таа придобива мошне грајна функција за нашата, како и за светската културна јавност, зашто претставува помагало без кое не ќе може да се замисли натамошната детална обработка на книгите што се опфатени во Каталогот.

Да се надеваме дека во иднина д-р Михајло Георгиевски ќе се зафати и со опис на старите ракописи (словенски и несловенски) што се чуваат во трезорите на Народната и универзитетска библиотека „Климент Охридски“ во Скопје. Ваквиот каталог претставува насупна потреба, зашто по објавувањето на „Словенски ракописи во Македонија“ од проф. Владимир Мошин од 1971 година наваму се пронајдени доста ракописи што не се опфатени во оваа книга.

Евгенија ДЕСПОДОВА

Религијата не ја определува националната припадност

„Македонци муслимани“ — Зборник на трудови во издание на Културно-научните манифестации на Македонците, муслимани во СРМ, Скопје 1984 година

Деновиве преку гореназначениот труд ја добиваме во основа сликата на материјалната и духовна култура од минатото на една неделива компонента на македонскиот народ-Македонците муслимани. Станува збор за зборник од веродостојни историски факти и трудови, зборник на темата исламизацијата во Македонија и научното осознавање на тој

процес, зборник што со еден збор речено е значаен прилог и во севкупната историографија на македонската научна мисла, првенствено заради фактот што процесот на исламизацијата во Македонија е сè уште недоволно проучен, а досегашните трудови кои парцијално го обработуваа проблемот сè уште не даваа доволно светлина на овој ис-